

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

19/1784-4

1. juli 2019

Høringsuttalelse vedr. forslag om oppheving av lov 22. desember 1999 om handelsverksemd med brukte og kasserte ting (brukthandellova)

Nærings- og fiskeridepartementet har 18.03.2019 sendt på høring forslag om å avvikle lov 22. desember 1999 om handelsverksemd med brukte og kasserte ting (brukthandellova). Brukthandellovens formål er å hindre ulovlig omsetning av stjalne gjenstander.

Kulturdepartementet deler målsetningen om å bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom å motvirke overforbruk og stimulere til ressursbesparende gjenbruk av forbruksvarer. Vi har derfor forståelse for at det er ønskelig å fjerne bestemmelser som kan stå i veien for mer gjenbruk.

Kulturdepartementet har ansvar for bestemmelsene i kulturminneloven, §§23-23f, som gjelder ulovlig innførsel og utførsel av kunst- og kulturgjenstander. På bakgrunn av konkrete saker departementet har vært involvert i, tillater vi oss å målbære noen momenter som kan anføres mot å oppheve brukthandelloven, eller som tilsier at det kan være på sin plass å vurdere mulige alternative tiltak for å ivareta lovens formål på de punkter som knytter seg til kriminalitetsforebygging, sporing/ettersøking av gjenstander mv.

I høringsnotatet skilles det ikke mellom ulike typer brukthandel, f.eks. når det gjelder gjenstander med antatt samleverdi som kunst- og kulturgjenstander, og billigere forbruksvarer for gjenbruk som klær, sko mv. Selv om det åpenbart er krevende å definere en grenselinje mellom forbruksvarer og samleobjekter, ville det ha vært ønskelig med en nærmere drøfting av dette.

Ulovlig handel med kulturgjenstander kan inngå i ulike typer grenseoverskridende, organisert kriminalitet. Brukthandelloven er et virkemiddel i arbeidet med å gjennomføre Norges internasjonale konvensjonsforpliktelser for å bekjempe slik kriminalitet. Det finnes eksempler på at slike gjenstander har inngått i hvitvasking av ulovlig utbytte, eller er blitt brukt som betalingsmiddel i forbindelse med kriminelle handlinger. I internasjonal sammenheng har vi eksempler på at ulovlig handel med kulturgjenstander har vært knyttet til andre typer kriminalitet som narkotika, menneskesmugling og finansiering av ekstremistgrupper.

I Norge har vi et generelt forbud mot innførsel av kulturgjenstander som er ulovlig utført fra andre land. Brukthandelloven er i denne sammenheng et viktig supplement også til tollens

Postadresse
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo
postmottak@kud.dep.no

Kontoradresse
Grubbegata 1
www.kud.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 866

Avdeling

Saksbehandler
Sunneva Sætevik
22 24 78 83

vareførselkontroll i de tilfeller hvor ulovlige kulturgjenstander *likevel* er tatt inn i landet. Vi har flere eksempler fra de siste årene på at politiet med hjemmel i brukthandeloven har avdekket at gjenstander som har vært ulovlig utført fra andre land, er blitt omsatt i Norge. Noen gjenstander er tilbakelevert opprinnelseslandene, mens andre saker er under utredning.

Nærings- og fiskeridepartementet har selvsagt rett i at internettbaserte omsetningsplattformer har ført til et nytt handlemønster for brukte gjenstander, og at dette gir grunnlag for å se nærmere på hvorvidt dagens regelverk i tilstrekkelig grad tjener sin opprinnelige hensikt. Kulturdepartementet vil i denne sammenhengen gjøre oppmerksom på at i flere tilfeller de siste par årene har vi hatt eksempler på at internett-omsetning av ulovlige gjenstander også har vært knyttet til salg fra butikk. Selv om en ulovlig gjenstand til en viss grad kan spores elektronisk, vil det likevel på et tidspunkt være behov for å kontrollere gjenstanden fysisk. Også rene nettbutikker har gjerne fysiske varelagre. Kulturdepartementet er derfor av den oppfatning at det uansett vil være nyttig å videreføre bestemmelsen i brukthandeloven som gir politiet utvidet adgang til å føre kontroll med brukthandelvirksomhet.

Bestemmelsen om utvidet adgang for politiet til å gjennomføre kontroll kan sikkert videreføres i annet regelverk, slik Nærings- og fiskeridepartementet foreslår. Kulturdepartementet vil ikke avvise en slik løsning. Forslaget innebærer imidlertid ingen videreføring av protokollplikten. Bortfall av denne plikten vil i vesentlig grad redusere sporingsmuligheter, og dermed gjøre det vanskeligere å finne gjenstander som er stjålne eller ulovlig utført fra andre land.

UNESCO har i flere resolusjoner oppfordret medlemslandene til å innføre tilsvarende ordning med registrering av kulturgjenstander og protokollføring av transaksjoner, sist i 2018 om oppfølging av UNESCOs 1970-konvensjon om ulovlig handel med kulturgjenstander, jf. konvensjonens art. 10 a).

Europarådskonvensjonen om "Offences against Cultural Property" (2017) inneholder i art. 20 c) en bestemmelse om protokollføring av transaksjoner for kunst- og antikvitetshandlere. FNs Sikkerhetsråd framholdt i resolusjon 2347 (2017) at kulturarv og kulturell forankring er en viktig forutsetning for trygg og fredelig sameksistens mellom verdens folk og land. Videre var tilbakelevering av kulturgjenstander til opprinnelsesland et uttalt mål i flere av resolusjonene under FNs generalkonferanse i desember 2018.

Europaparlamentets resolusjon 17.01.2019 om grenseoverskridende handel med kunst- og kulturgjenstander oppfordrer til å opprette dokumentasjons- eller transaksjonsregistre med sikte på å muliggjøre sporing, m.v.

EUs nylig vedtatte femte direktiv om forebygging av hvitevasking og terrorfinansiering (2018/843 av mai 2018) inneholder tilføyelser og bestemmelser som ytterligere skjerper de tiltak vedr. rapportering, kundekontroll, etc som følger av EØS-tilpasningen til EUs fjerde hvitvaskingdirektiv (2015). Det nye direktivet, som trer i kraft i EU-området fra januar 2020, inkluderer kunst- og antikvitetshandlere, gallerier og auksjonshus, eller andre som handler med denne type gjenstander.

FNs Sikkerhetsråds resolusjon 268 av 28. mars 2019 nevner spesielt kulturgjenstander som inntektskilde for terrorfinansiering og hvitvask, og oppfordrer medlemslandene til å styrke innsatsen nasjonalt for å bekjempe slik kriminalitet.

Avslutningsvis vil vi også nevne at Granavolden-plattformen inneholder et punkt om å "*legge frem en strategi om styrking av innsatsen mot miljøkriminalitet både nasjonalt og internasjonalt.*" Regjeringens arbeid for å hindre ulovlig handel med kulturgjenstander er hjemlet i kulturminnelovens § 23 – 23 f. Slik handel inngår i samlebetegnelsen "miljøkriminalitet".

Kulturdepartementet ber om at ovennevnte momenter inngår i den videre behandling av saken.

Med hilsen

Stein Sægrov (e.f.)
avdelingsdirektør

Sunneva Sætevik
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer